

1700 Musikk - våpen gjennom krig og politikk

Reveljen hadde nettopp gått. Deretter kom samlingssignaler for oppstilling og inspeksjon. Senere lød signalet for feltgudstjenesten.

Rundt hver sving kom de ulike regimenter i sine fargesprakende uniformer. Først gikk fløytene og trommene. Alle var på vei mot samleplassen for det store slaget som skulle finne sted. Tamburen foran kikket engstelig opp mot høydedraget foran hvor fienden lå skjult. En kunne høre en sekkepipe som oppildnet soldatene bak de enkle murer som utgjorde skansen. Lenger fremme ved en skrent hørtes en trompet som signaliserte: «*alle troppssjefer til stabsmøte*».

Øverstkommanderende ga ordre til sin trompetist om å blåse til angrep. Med en gang begynte tunge trommesignal å lyde idet de ulike tropper begynte sin sakte og nervøse marsj mot høydedraget. Etter noen minutter kom andre signaler fra troppssjefene som ga ordren: «*bajonett på*». Slik gikk minuttene mens signaler gikk mellom de ulike avdelinger, spesielt var det viktig å opprettholde kontakten med flankene. Fra stabskvarteret på skrenten kunne stabsoffiserene følge fremrykkingen. Taktfaste trommer ble plutselig avløst av angrepssignaler, som i sin tur medførte at trompetistene måtte blåse enda kraftigere for å overdøve hylene fra soldatene som angrep høydedraget så fort de kunne. Ved regimentsfanen og kongeflagget gikk en ensom pipeblåser uten våpen og spilte «*nasjonalsangen*».

Senere på dagen blåste lurer og trompeter sammen til seremoni, for så å bli fulgt opp fra de menige soldater som underholdt sine kamerater rundt bålet med nasjonalmusikk på egne medbragte instrumenter.

Da kvelden kom og de ulike regimenter trakk seg tilbake, blandet andre toner seg inn, nemlig hylene fra feltskjærerens telt. Offiserene ga ordre om nasjonale melodier som skulle overdøve skrikene fra sårede og operasjoner uten bedøvelse - soldatene måtte ikke bli redde, men lade opp nasjonalfølelsen for nye angrep.

Det er ikke skrevet noe spesielt om musikk tilknyttet felttog som har vært på vandring i Stjørdalen og Trøndelag. Trolig fordi det ikke kom til de store slag, og felttogene mest kun marsjerte forbi. Likevel kan det være interessant å knytte noen setninger sammen, som viser at «musikk» har spilt, i dobbelt forstand, en betydelig rolle innenfor både krig og politikk. Jeg har hentet en del fra Trond Elnes, som kom med en hovedoppgave fra Instituttet for musikkvitenskap i 1980 - og ellers kun ramset opp fra ulike kilder det hele ukritisk og ikke systematisert, mest som blandet drops.

Ingen vet hvor lenge det har eksistert musikk. Steinaldermannen, som malte bilder på huleveggene i Frankrike og Spania i tusener av år før skrivekunsten ble oppfunnet, kan ha sunget sanger eller spilt melodier på en benfløyte etter dagens jakt, kanskje for å skremme bort onde ånder. Men vi kommer aldri til å få vite hva han sang eller spilte, for melodier kan ikke graves ut. Vi kan likevel gjette oss til at forhistoriske mennesker danset og sang, for musikken blomstrer blant de folkeslag som fremdeles har et primitivt liv. Klang og rytme fantes på jordens overflate millioner av år før det var noen mennesker som kunne fornemme det. Havdønningene er aldri i ro, bruset fra dem stiger og faller, rytmen skifter - av og til rask og av og til langsom.

Østens musikk har sine røtter i seremonier. Kinesisk musikk har tradisjoner som kan føres tilbake minst 4 000 år, da den hellige gongong «hunag chung» ga den korrekte tonehøyde som alle instrumenter ble stemt etter. Instrumentene ble delt inn i åtte tradisjonelle kategorier

avhengig av hvilket materiale de var laget av. Hvert instrument hadde tilknytning til en kompassretning, en årstid og et naturelement som f. eks ild, vann og torden.

Militærmusikkens historie kan føres flere hundre år tilbake. I gammel tid var militærmusikken uten noen egenart med hensyn til besetning eller repertoar. Tidlig i middelalderen var sannsynligvis den eneste hensikten med militærmusikk å slå og blåse kraftigst mulig. I Europa har alt fra den tidlige middelalderen trommen og fløyten hørt til hos fotfolket (infanteriet), og trompeten og pauken hos rytterne (kavaleriet). Militærmusikkorps til hest er ennå i våre dager opprettholdt som en tradisjon, bl. a i Sverige.

Militærsignaler og fanfarer er sikkert blitt til i det 14. og 15. århundre. I begynnelsen av det 16. århundre hadde man i alle fall et utviklet system av signaler både for blåsere og trommer. Under Ludvig XIV skrev Lully (Frankrikes hoffkomponist) de første flerstemte militærmarsjer: for små fløyter, oboer og trompeter.

Tyskland og Frankrikes påvirkning

I 1763 organiserte Fredrik den store den prøysiske militærmusikken, og den engelske militærmusikken ble nesten samtidig organisert. I Frankrike ble det første militærorkesteret opprettet i 1768, og den første militære musikkole i 1770. Korpset besto av 4 oboer, 4 klarinetter, 4 horn og 4 fagotter. Før revolusjonen var besetningen blitt utvidet til 32 mann. På samme måte ble Sveitsergardens musikkorps opprettet. De to korpsetene ga fra 1777 skiftevis offentlige konserter, dels i Versailles og dels på boulevardene i Paris. Fra 1783 optrådte de også ved offentlige festligheter, og under revolusjonen ble stadig større blåseorkestre brukt ved slike anledninger.

Regimentkorpset til Napoleon besto av 1 pikkolofløyte, 1 Ess-klarinet, 16 B-klarinetter, 4 fagotter, 2 serpenter (dype bassinstrumenter), 3 trompeter, 4 valthorn, 3 basuner og slaginstrumenter, totalt var det 42 mann.

Denne besetningen ble mønstret for senere militørorkester i Europa og Amerika. Hvert land har imidlertid hatt sine spesielle avvikelser. Militørorkestrene i Tyskland la f. eks vekt på massiv klang, med messing og slagverk. I andre land ble mange treblåsere brukt for å nærme seg symfoniorkesterets myke tone. Mens tyskerne brukte som oftest omkring 10 klarinetter, brukte engelskmennene opptil 20 og 24.

Janitsjarmusikk

Janitsjarmusikk kalles etterligningen av tyrkisk musikk ved innføringen av tromme, bekken, gongong, triangel og halvmåne i orkesteret. Janitsjar-instrumenter er i det moderne orkester det samme som slaginstrumenter. Janitsjarer kommer av det tyrkiske *yeni ceri* som betyr «ny hæravdeling» og var et troppekorps fra 1329, opprinnelig sammensatt av kristne krigsfanger

som gikk over til islam, og fra 1360 av fargede kristne småbarn som ble oppdratt til janitsjarer. Korpset ble en stående hær og fikk stor makt over innenrikspolitikken. Janitsjarene avsatte f. eks Selim III i 1807. Ved Mahmu II's militærreform i 1826 gjorde korpset motstand mot hans europeisering og ble nedkjempet og oppløst.

Militærmusikkens historie i Norge

Langt tilbake i tiden må musikken ha vært dyrket i Norge. Som i Danmark har man på Jæren funnet lurer fra bronsealderen, instrumenter som vitner om fin håndverkskunst og som man

kunne få fram 8 til 12 naturtoner på. Fra 1200-årene finnes ett håndskrift som inneholder bl. a en tostemt hymne til Magnus Orknøyjarl.

På slutten av 1500-tallet var de fleste militærmusikerne tilsluttet de militære styrker rundt omkring på lensherrenes gods. Europeiske leiesoldater var flere ganger i Norge. Instrument-sammensetningen til de norske militærmusikerne viser en tydelig påvirkning fra disse leiehærene. Hos de sveitsiske lanseknektene som dannet grunnstammen i de fleste europeiske leiehærer, var det tromma og tverrfløyta («pipen») som var de ledende musikkinstrumenter. Disse to instrumentene ble også i Norge så å si ledende som fotfolkets (infanteriets) musikkinstrumenter. Når Krigs-Articklene fra 1625 nevner trompeter, så var det musikere som hadde tilknytning til kavaleriet og senere også artilleriet. I krigsordinansen av 1628 vises det helt tydelig at pipen og tromma var infanteriets instrumenter. I beskrivelsen av kompanienes størrelse nevnes kun pipere og trommeslagere, og ingen trompeter. Norge hadde da heller ikke noe nasjonalt kavaleri eller artilleri på denne tiden.

Da Norge omsider fikk sitt kavaleri, ble det satt opp med trompeter og trommer, og fire skalmeieblåsere ved staben hos dragonene i 1680-årene. Kavaleriet fikk et nytt instrument i og med erobringen av to pauker fra svenskene i 1677. Det var i mange år de eneste kavaleripaukene som fantes i Norge

Den utviklingen som kom til å skape militærmusikken i Norge, har sitt utgangspunkt på 1600-tallet. Under, og etter 30-årskrigen, organiserte statsoverhodene profesjonelle hærer som delvis var i funksjon også i fredstid. Norge fikk sin første hær i 1628, men først i 1641 lyktes

det stattholder Hannibal Sehestedt å etablere en norsk hær av yrkesoffiserer, tyske leiesoldater og utskrevne mannskaper på i alt 9 700 mann. Dette fikk betydning for militærmusikken, som nå kom inn i en fast form, og fikk sin plass i den sosiale strukturen i samfunnet. Etter Sehesteds hærordning hadde alle kompanier sine signalister, tamburer, pipere, trompeter og senere også valthornister. Uten å fornærme noen må en vel kunne hevde at Halden by står sentralt innenfor militærmusikken i Norge. «Divisjonsmusikken» har røtter helt tilbake til den gangen de første militærmusikere kom til Halden.

Ingen noter

Hva ble spilt? Det er ikke bevart noter fra denne tiden som viser oss det. Antagelig hadde man heller ingen noter. Men tromma er nevnt flere ganger som signalinstrument, - derfor ble det spilt signaler. Men hvordan disse låt vet vi ingen ting om. Foruten signaler spilte tamburen trommemarsjer, og da ofte sammen med piperen. Under marsjering kunne piperen improvisere fritt, bare han holdt seg «til slaget». Dette betyr at vi heller ikke har bevart noe som viser hva piperen spilte.

I 1704 fikk vi det første «trykte» eksersisreglement der navnet på signaler som var i bruk ble nevnt. Dessverre ble det heller ikke nå sendt med noter. Det var først mer enn 100 år senere det ble vanlig å legge ved noter for de signaler som var reglementert. Likevel gir reglementet uttrykk for den funksjonen som militærmusikken var tiltenkt, og som den også hadde.

I tider som var preget av krig og uro ble store ekstramannskaper utskrevet for å kjempe mot fienden. Den store nordiske krig var ikke noe unntak i så henseende. Som følge av utbyggingen ble det behov for mange nye tamburer. Opplæringen de fikk var vel nokså variert, selv om det ble innskjerpet fra sentralt hold hvordan den skulle foregå

I et reglement fra 1729 ble det innskjerpet at «Den gamle danske marsj» skulle brukes i hele infanteriet for å skape egalitet. Dette er den første marsjen vi kjenner navnet på, og som vi mener vi har noter på. På noten heter den «La National».

Jegerkorpsene

Årsaken til at det ble innført trompeter ligger visst i opprettelsen av jegerkorps i 1785. Jegerkorpsene var infanteristyrker som brukte mer spredte formasjoner enn det som var vanlig før. Dermed var soldatene spredt over et større område slik at de ikke hørte trommesignaler. Jegerkorpsene ble derfor oppsatt med hornblåsere.

Sivile kjente signalene

I militære rutiner og seremonier spilte musikken en sentral rolle. Branninstruksen og vaktinstruksen er gode eksempler på hvordan militærmusikerne hadde til oppgave å gi både sivile og militære beskjed om hva som skjedde. Tamburene skulle slå alarm i tilfelle brann. Det innebar at de sivile måtte kjenne signalene fra hverandre.

Brigademusikken

Brigademusikken i Norge har lidd ulike skjebner. Dette skyldes en rekke nye «hærordninger» utover 1800-tallet, som igjen hadde sin bakgrunn i ulike stabssjefers behov for å markere seg gjennom egne organisasjonsplaner, og dels fordi militærmusikkorpsene tidligere var tillagt en taktisk-psykologisk effekt i militær teori. Nye kampformer og våpen gjorde musikkorpsene overflødige i en krigssituasjon. Etterhvert måtte alle musikere gå underoffiserskolen, og kom inn i lønnede forhold.

John Philip Sousa

Personligheter

I Norge har militærmusikken vært en betydelig kulturfaktor som har virket på det øvrige musikklivet. I 1800-årene ble denne musikken utformet under fremragende ledere som Reissiger, Sperati og Ole Olsen. Flere av våre mest berømte musikere har gått ut fra militære orkestre, som Johan Svendsen, G. Bøhn, F. Ursin og Johan Halvorsen. Knapt noen annen har påvirket militærmusikken så mye som den amerikanske komponisten og dirigenten John Philip Sousa (1854-1932). Flere av hans marsjer er udødeliggjort gjennom hans spesielle 6/8-takt. Hans mest kjente verk er «*The Stars and Stripes forever*».

Under og etter 2. verdenskrig

Under krigen ble det et spent forhold mellom Divisjonsmusikerne og okkupasjonsmakten Tyskland. Tyskerne ønsket Divisjonsmusikken som Hirdmusikk. I Norge er militærmusikken etter den andre verdenskrigen blitt organisert som Forsvarets musikk, med ett stabsmusikkorps (Oslo) og fem distriktsmusikkorps: Østlandet/Halden, Sørlandet/Kristiansand, Vestlandet/Bergen, Trøndelag/Trondheim, Nord-Norge/Harstad. - I Horten er marinemusikken. Dessuten har Flyvåpenet og Garden korps sammensatt av vernepliktig personell.

Militærmusikkens funksjon

Helt siden de eldste tider har det eksistert musikk i tilknytning til de væpnede styrker. Som følge av endringer i forsvars- og angrepsstrategi, utviklingen av nye våpen og andre tekniske hjelpemidler, - har militærmusikkens funksjon forandret seg etterhvert som tiden har gått. Vi kan dele musikken inn i fire forskjellige kategorier bestemt ut fra hvilken funksjon den skulle tjene.

a) Signalmusikk

Signaler fungerte som kommunikasjon mellom befal og soldater. Dette var spesielt viktig ute i felten og på kamplassen, fordi avstanden og bråket gjorde det umulig for befalet å rope sine kommandoer til soldatene. Det var bestemte signaler for hvert enkelt kommandoord:

«Holdt!», «Framrykking!», «Retrett!» Ved å gi signalene bestemte tonemønster og/eller rytmer fungerte de som en slags kode som fortalte soldatene hva de skulle gjøre. Helt frem til utpå 1700-tallet var det vanlig i de fleste land i Europa at hver militær enhet hadde sine egne signaler som ikke fantes nedskrevet på noter. Betydningen av signalene var bare kjent blant enhetenes mannskaper og ledere. Det ble betraktet som høyforræderi å røpe betydningen av signalene for utenforstående, også for andre enheter (regimenter) i tjeneste hos samme fyrste/land.

b) Oppildnende musikk

Det ble brukt «musikk» for å skremme fienden under krig. Det være seg hyl, tromming eller blåsing på ulike instrument. Den psykologiske effekten ble utnyttet også ved at man spilte musikk for å oppildne soldatene til bedre innsats før og under en kamp, blant annet nasjonale hymner og nasjonalsangen.

c) Seremoniell musikk

Ved bestemte seremonier både i den faste forlegningen og ute i felten, ble det brukt musikk. Vaktskifte, revelje, tappenstrek, parader etc. ble alltid utført etter en fast plan, og her inngikk også signaler og marsjer som en fast del. Denne musikken kunne spilles på tromme, pauke eller på forskjellige blåseinstrumenter. Senere når de større orkestrene ble dannet, deltok disse også ved slike seremonier.

d) Konsertmusikk

Den siste kategorien vi kan dele militærmusikk inn i, er den som er blitt mer viktig etterhvert som den strategiske betydningen forsvant, nemlig konsertmusikk til underholdning og adspredelse for befal og menige. Det var særlig de litt større orkestrene som sto for denne delen av musikkutøvelsen. For en militær sjef innebar det dessuten høy prestisje dersom han hadde et orkester med flinke musikere, som dessuten var utstyrt med flotte uniformer.

Steinalderen

En kjenner ikke til at «musikk» ble brukt som signalgiving innenfor feider mellom ulike stammer og folkeslag. Derimot er det klart at «steinaldermannen» brukte ulike «trommer» i form av uthullede trestammer for å tillokke seg gode makter i sammenheng med jakt eller skremme vekk onde ånder.

Romerne og grekerne

Hos mange oldtidsfolk ble musikkinstrumenter brukt til marsjledsagelse og signaler. Hos romerne ble trompeter og horn brukt til å regulere troppenes bevegelser. En vet derimot svært lite om hvordan andre store nasjoner i vår tidlige tidsregning benyttet musikken. Trolig ble det mest til «fornøyelse» og seremonier. Spesielt ble trompeten og lange lurer brukt for å skape

oppmerksomhet rettet mot personer eller varsel om forestående begivenheter. I krigssammenheng ble signalblåsere brukt for å tiltrekke seg befolkningen i forbindelse med utstedelse av «patenter» i form av opprop/kunngjøringer på markedsplasser. Jfr. kunngjøringer på kirkebakken frem til 1800-tallet.

Vikingene

Vikingene slik vi kjenner de fra historien utkjempet mesteparten av slagene fra båter, og en skulle derfor tro at signalblåsere hadde mindre utbredelse. Men det er ikke tilfelle. Vikingenes hærer brukte nemlig signalinstrumenter. Dette kan dokumenteres av litterære kilder, f. eks Snorre, - og gjennom funn av «Osebergluren», som stammer fra ca. 850 e.kr. Da vikingene utkjempet slag på store sletter ble signalblåsere brukt for å iverksette slaget - som var avtalt skulle finne sted. Det var ikke «høflig» å overraske fienden på linje med dagens gerilja.

Kalmarkrigen 1612

Kalmarkrigen er trolig den første krigen i Norge hvor musikkinstrumenter har spilt en «avgjørende» rolle. Denne krigen mellom Danmark/Norge og Sverige hadde sitt utspring i svensk aggresjon for å få seg «en vei» til isfrie havner. På denne tiden var det vanlig å kjøpe seg leiesoldater. En slik tropp kom inn Trondheimsfjorden under ledelse av Mønnickhoven og gikk i land i Stjørdal for å ta seg frem over Storlien til svensk tjeneste. En annen tropp kom opp gjennom Romsdalen. Blant disse den legendariske Sinclair (som trolig aldri har eksistert) og ble utslettet i Kringen ved Otta i Gudbrandsdalen. Dette var skotske leiesoldater. De skrivene som er gjort, forteller at skottene i sitt hovmod hadde spillende sekkepiper marsjerende i front. Det er i den forbindelse at den berømte Prillarguri opptrer. Hun skulle vildele fienden i den forstand at hun skulle tiltrekke seg oppmerksomhet. Det gjorde hun ved å spille slåtter på et bukkehorn (ikke lur slik kommunevåpenet til Sel gjengir). Prillarguri skulle synkronisere slaget/angrepet fra en fjelltopp på andre siden av Lågen og marsjruten til skottene. Da skottene kom marsjerende direkte under bakkeskrenten hvor gudbrandsdølene lå gjemt, skulle ho slutte å spille slåtter og raskt slå om takten til en halling. Tradisjonsfortellingen sier at Prillarguri spilte hallingen helt til Gudbrandsdalslågen fløt rød av blod.

Frihetskrigen i Nord-Amerika 1776-1783

For de fleste vil uavhengighetskrigen i Nord-Amerika stå som det første eksempelet hvor de ulike tropper rykket frem bak sine musikere. De fleste kan se for seg hvordan blant annet engelskmennene hadde sine fløytespillende soldater fremst i rekkene, de såkalte «rødjakkene». Signalinstrumentene som jegerkorpset brukte i denne krigen var såkalte halvmåner. Dessuten brukte de valthorn. Halvmåneblåseren sto ved siden av kommanderende offiser, og når det ble gitt ordre formidlet halvmåneblåseren kommandoen til de to eller tre

valthornistene som stod på hver fløy. valthornistene måtte besvare ordren, og formidlet den videre til soldatene. Offiserene på fløyene brukte i tillegg valthornisten til å signalisere tilbake til øverstkommanderende. Soldatene var inndelt i enda mindre enheter, ledet av en lagfører eller Oberjeger. Han kunne signalisere til soldatene ved å blåse i krutthornet.

Franske revolusjon

De ulike fronter under den franske revolusjonen tok i bruk musikk for å oppildne massene til innsats under de såkalte gatekamper. Den musikken som likevel ble mest hørt var akkompagnement til de utallige henrettelsene. Giljotinen falt etter nøye signalgivning.

Napoleon 1815

Under Napoleonskrigene utviklet det seg avanserte signalsystemer som ble brukt for å styre de ulike tropper under slaget. Selv om Napoleon var en kriger i dobbelforstand, ble hoffet behørig traktert med musikk og seremonier.

Borgerkrigen i USA 1861-65

De ulike regimenter hadde sine egne musikk-korps, og fortsatt ble enkelte ordrer utført etter signaler fra kornettblåsere. Det som sitter mest igjen fra borgerkrigen hva angår militærmusikk, er trolig de patriotiske sanger og melodier som utviklet seg og oppildnet troppene, - spesielt deler av den såkalte Diximusikken.

The spirit of 76 (Yankee Doodle), malt av Archibald Willard (1836-1918)

Indianerkrigene 1860 - 1893

Nesten ingen har unngått å se hvordan kavaleriet ble fremstilt gjennom Hollywoods indianerfilmer. Vi kan se for oss den stramme soldaten til hest som blåser ulike signaler etter ordre fra general Custer ved Little Big Horn i 1876, - eller Colorado Volunteers under ledelse av presten og obersten John M. Chivington, og som benyttet en rekke kornetter under massakren av Arapaho og Cheyenne ved Sand Creek i 1864. The Omahatribe heter på engelsk: «*the drum people*», og skulle tyde på at stammen var nært tilknyttet en trommekultur.

Sekkepipene

Lørdag 27. januar 1996 står en artikkel i «Gudbrandsdølen» (lokalavis for Gudbrandsdalen) om skottenes feiring i forbindelse med at det var 200 år siden deres nasjonaldikter Robert Burns døde. Her uttaler Jim Motherwell, - som er profesjonell sekkepipespiller fra Skottland: «*....sekkepipe har alltid vært et krigsinstrument. Lyden fra sekkepipa bærer godt og fremkaller mot og nasjonalfølelse hos soldatene. Hundrevis av sekkepipespillere har falt gjennom årene, over hundre bare i første verdenskrig. De går først og har ikke noe våpen å forsvare seg med.....*»

Slavemusikken midt på 1800-tallet

De rytmer som trolig har påvirket musikken og politikken mest gjennom de siste to hundre år, er slavenes frigjøringsmusikk. De tok i bruk sin musikk som et våpen for å bli hørt. Dette fortsatte etter «frigjøringen» - og ble et viktig «våpen» helt opp til våre dager. Selv i det moderne USA dyrkes i dag en viss type musikk som et politisk virkemiddel for «like rettigheter».

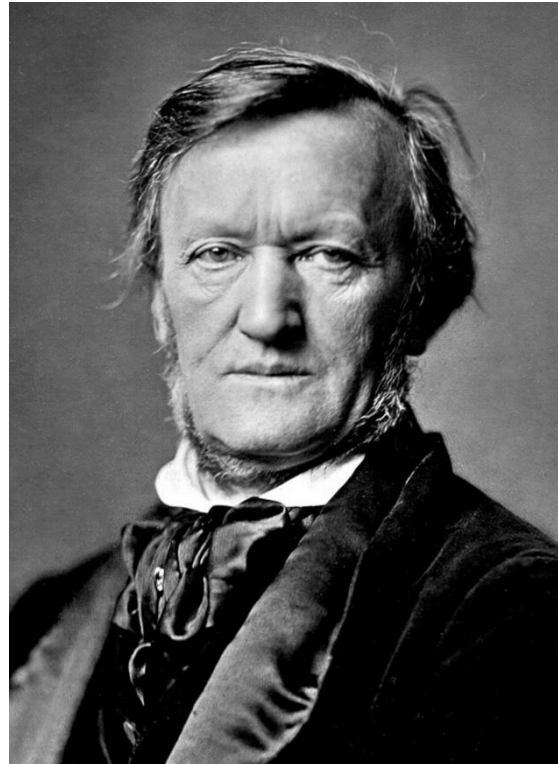
Den 2. verdenskrigen

I tiden før og under 2.verdenskrig ble militærmusikken i stor grad brukt for å påvirke «massene» politisk. I Tyskland sørget Hitler for at Wagnermusikken ble sett på som den offisielle godkjente musikk. I Norge la tyskerne stor vekt på musikk. For å påvirke musikerne uttalte tyskerne blant annet: «*Musikken er et godt propagandaapparat som vi vil ha bruk for*

og som vi vil belønne ekstra godt». Divisjonsmusikerne ble tilbudt 40 % mer lønn for å utføre visse spilleoppdrag, men samtlige nektet. Ved kongefamiliens tilbakekomst til Norge 7. juni, spilte et musikkorps sammensatt av militærmusikere fra hele landet. Det som mange mente var regjeringens skamfulle svik og innsats, ble gjennom musikk gjort om til propagandisk seier.

Kina / Cuba / Iran

Disse land kan stå som representanter for regimer hvor myndighetene brutalt slo ned på musikk de mente kunne skade nasjonen, blant annet ble såkalt vestlig (pop)musikk i årtider forbudt. Selv i dag finnes det flere land som meget strengt håndhever sin kulturelle isolasjon gjennom å forby musikk, mens motsvarende land forsøker å påvirke vedkommende gjennom kynisk kommersialisme i form av musikkreklame for å skape ytterligere et marked, mens andre organisasjoner sender musikk som propaganda.

Richard Wagner (1813-1883)

Musikk som protest

Siden andre verdenskrigen har ulike protestbevegelser - spesielt blant ungdom - utviklet egne rytmer. Ikke bare innholdet i teksten ga til kjenne strømninger, men også måten musikken ble fremført på. Med høydepunkt i USA som protest mot deltakelse og grusomhetene i Vietnamkrigen (ca. 1965 - 1972).

Nasjonalmusikk

Fremfor alt annet har likevel musikken som «våpen» vært den nasjonalistiske oppildningen gjennom avspilling av nasjongsanger og nasjonalmusikk mens slaget pågikk. Dette er et psykisk knep som griper de fleste ved «hjerterota» og inspirerer til ytterlige innsats. Alle kriger siden Napoleonskrigene har benyttet seg av dette - like opp til Gulfkrigen i 1991.

Så lenge mennesker og dyr har eksistert har det vært kamper mellom rivaler, og som erobring eller forsvar av egne revir/land. Gjennom alle former for kamper, om det er fredelige sportsarrangement eller brutale slag i en kamp på liv og død, - så har musikken alltid vært et psykisk «våpen». Det begynte - og er fortsatt i bruk - med kraftige rop og hyl, for å manne seg opp innen sport og/eller skremme fienden i krig. Våre mest primitive hyl har på en måte utviklet seg gjennom ulike former for instrumenter og strategier. Steinaldermannens hyl og mellomalderens trommer og trompeter som prinsipp og hensikt, er fortsatt med oss i dag, men utføres nå gjennom avansert elektronisk krigføring og propaganda. Elektronikk som musikkart tilhører ikke alene Arne Nordheim og hans disipler. Militærmusikken som begrep - fortrinnsvis representert gjennom Garden og Divisjonsmusikken - er heldigvis blitt et fredelig kulturfenomén - og en spore overfor all skole- og musikkorpsvirksomhet, - et viktig «nasjonalt våpen/redskap» for å binde folket sammen, bl. a gjennom arrangement som Edinburgh Tattoo - med kulturbærere fra hele verden.